

Fastigheten Viby 3:2 i Arboga kommun – några korta noteringar

Figur 1 Foto våren 2020. Lars Karlsson

Fastigheten är till salu under våren 2020 och har varit utannonserad på Ludvig & Co fastighetsbyrå med utgångspris av 3,7 miljoner.

Av eget intresse har jag forskat lite i gårdens historia med inriktning främst på vem som ägt och bott på gården samt hur gammal mangårdsbyggnaden är. Öppna källor har använts förutom samtal med grannar.

Ägare till fastigheten Viby 3:2 – en kort sammanställning

Bakgrund

Laga skiftet i Viby genomfördes under åren 1849 – 1851 och fastställdes vid Åkerbo Härads vinterting den 13 april 1852.

Skiftet innebar stora förändringar bl a flyttades flera hemman ut ur bykärnan och bytomterna fick därmed en ny utformning. Dessutom gjordes byten av hus för att slippa flytta dessa.

År 1851 - 1872

Vid laga skiftet står äldre Per Persson som ägare till No 3 Norra Westergården, ½ mantal och kallat Ca i skifteshandlingarna. När fastighetsregistren infördes 1908 blev beteckningen på fastigheten Viby 3:2. Per ägde ytterligare en fastighet i Viby; No 8 Storgården ¼ mantal som blev kallat Hc (Viby 8:4). Enligt skifteshandlingarna fick han rätt att kvarbo på Hc. Per Persson avled 1882 och hans hustru Maria Sophia dog redan 1843 båda i Viby.

Maria Sophia var syster till Lars Nilsson på Norrgården.

FASTIGHETEN VIBY 3:2 1851 - 2020

År 1872 – 1901

Sonen Per Adolf Persson och hans hustru Christina Carolina Eriksson övertog gården. Enligt husförhörslängden bodde de på Viby 8:4. Per Adolf var landstingsman. Per Adolf och hustrun flyttar till Hedvig Eleonora församling i Stockholm. Familjen hade 4 barn varav de två sönerna tog efternamnet Vide efter Viby.

Figur 2 Köpings-Posten 17 juni 1899

Per Adolf var under åren 1877 – 1883 ordförande i Arboga landskommuns kommunalnämnd och fattigvårdsstyrelse.

Per Adolf Persson med hustru finns omnämnd och på bild i Kjell och Sten Andrés släktregister, se källförteckningen. Släktregistret innehåller många Vibybor och deras släktskap med varandra.

Figur 3 Per Adolf och hustrun Carolina Källa: Kjell och Sten Andrés släktregister

FASTIGHETEN VIBY 3:2 1851 - 2020

År 1901 - 1906

Johan Axel Pettersson köpte fastigheten av Per Adolf och hans hustru Carolina. Axel ägde då samtidigt Viby 8⁴. Johan Axel inflyttade från Kungs Barkarö och hustrun från Himmeta. Sonen Sven Axel föddes här. Familjen utflyttade till Örebro.

År 1906 – 1912

Lagfart söktes av N.E. Nässén men såldes samma datum till Johan August Larsson på Sävgården. Johan var son till riksdagsmannen Lars Nilsson på Norrgården.

Johan ägde samtidigt hela Sävgården 1 Mtl (1904 – 1912) och Viby 10³ ½ Mtl (1899 – 1912)

År 1912 – 1914

Erik Axel Johansson köpte gården av Johan August Larssons konkursbo. Erik med familj (hustru + 3 barn) inflyttade från Götlunda. Familjen fick ytterligare 2 barn i Viby. Familjen utflyttade till Köpings landsförsamling.

År 1914 – 1916

Axel Bülow köpte gården av Erik Johansson. Axel med familj (hustru + 4 barn) inflyttade från Ringkarleby (T). Familjen fick ytterligare 1 barn i Viby och utflyttade till Grödinge, Botkyrka (AB)

Å denna blankett meddelade uppgifter få ej begagnas för taxering eller beskattning utan av- N:r 186
givas endast för statistiska ändamål.

Lokalundersökning år 191.....

i Arboga landsf. socken Västmanl. hush.-sällsk.

Gården Lägenheten Torpet Viby 12 mtl Jordreg.-n:r 32

Ägare Axel Bülow Brukare ägaren

Hingst vid 4 år o. därför.	Arbetshästar.		Vagns- och ridhästar.		Unghästar (vid 1 till 3 år).		Fol.	Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungut.	Kalvar.	Boggar och tackor.	Lamm (under 1 år).	Gedder.	Killingar (under 1 år).	Avelssvin.			Grisar (under 4 mån.).	Höns.	Annat fjäderfå.	Bi-samhallen.
	Stom.	Vallac-ker.	Stom.	Vallac-ker.	Hingst o. valack.	Stom.											Moder-suggor.	Far-saltar.	Gödsvin.				
-	3	1	-	-	-	1	-	-	-	12	5	2	-	-	-	-	-	1	2	-	54	5	-

Uppgift lämnad den 8/2 av ägaren Brukningsdelen besökt ej-besökt.

NORSTEDT STHM 1916
151172

Figur 4 Lokalundersökning 1915 för Viby 3:2

FASTIGHETEN VIBY 3:2 1851 - 2020**År 1916 – 1918**

Karl Ludvig Carlsson köpte gården av Axel Bülow samt även fastigheten Viby 10⁸ (Husartorpet nuvarande Eriksberg). Ludvig med familj, hustru och 1 barn, inflyttade från Kil i Örebro län. Familjen utflyttade till Ervalla.

År 1918 – 1920

Oscar Carlsson köpte gården av Karl Ludvig Carlsson. Oscar med hustru inflyttade från Torpa. De fick en son här och återflyttade till Torpa.

År 1920 – 1931

Anders Gustaf Andersson köpte gården av Oscar Carlsson. Anders Gustaf med hustru och sonen Lars-Erik inflyttade från Kung Karl (Kungsör). Lars-Erik gifte sig 1920 med Rut Viktoria Larsson som var dotter till smeden Lars Arvid Larsson på Viby.

Carl Johan med hustru flyttade till Eskilstuna Klosters församling 1925 och sonen Lars-Erik är då antecknad som arrendator

Lars-Erik avled 1930 och hustrun Rut Viktoria utflyttade till Nicolai församling i Stockholm.

Se mera nedan om ägarens och sonens kopplingar till Alvenius och Viby.

År 1931 – 1936

Karl Johan Andersson köpte fastigheten av A.G. Andersson. Karl Johan inflyttade från Lista församling (D) med hustru och 5 barn. Familjen återflyttade till Lista församling.

Rolf Carlsson har berättat att hans föräldrar Oskar och Karin umgicks med familjen både när de bodde här och även sedan de flyttat.

FASTIGHETEN VIBY 3:2 1851 - 2020

År 1936 – 2020

Georg Danielsson köpte fastigheten av Karl Johan Andersson.

Georg f. 1879 i Himmeta med hustrun Rut f. Söderbäck 1898 i Arboga stad samt sönerna Robert f. 1921 i Himmeta och Rudolf f. 1925 i Himmeta. Rut och Georg gifte sig 1920. Hela familjen inflyttade från Valla 3 i Himmeta.

Sonen Herbert Danielsson föddes på gården 1937.

Vid SCBs jordbruksräkning 1944 dokumenterades bl.a. redskap och maskiner som användes på gården.

Fastighetens areal (vattentäckt område oberäknat) efter nuvarande brukningsförhållanden.			I bruk varande större redskap och maskiner m. m.					
	Hektar	Ar	Denna kol. ifylles ej		Antal redskap och maskiner, som			
					ägas av brukaren ensam	brukaren är delägare i och ansvarar för	brukaren eljest är delägare i	äro lönade eller förhyrda
1. Åker	35		350					
2. Tomt och trädgård	1½		15					
3. Slätteräng								
4 a. Kultiverad betesäng								
4 b. Annan betesäng (ej skogsmark)								
5. Skogsmark								
5 a. därav s. k. hagmark hektar.								
6. Utmål enl. dekl.-formulär c								
7. Övrig mark (vägar, icke odlade mossar, myrar, kärr, berg m. m.)	15		150					
Summa areal	51½		515					
Nyodlingar fr. o. m. år 1938								
Täckdikad areal åkerjord med täckdikningen i dugligt skick.								
1. Med tegelrör	6		60					
2. Med annat material								
Summa täckdikad åker			60					
Täckdikning fr. o. m. år 1938								
Gödselvård.								
1. Finnes gödselstad med ogenomtränglig botten:			0					
a. av cement?			nej					
b. av annat material?			nej					
2. Finnes cementerad urinbrunn?			nej					
Finnes vattenledning:								
a. i boningshusen?							nej	
b. i djurstallarna?							nej	
Konstgödselspridare								
Stallgödselspridare								
Radsåningsmaskiner					1			
Hästhackor								
Potatissättningsmaskiner								
Potatisupptagningsmaskiner								
Mjölkningsmaskinanläggning								
Skördetröskmaskiner								
Självbindare					1			
Självavläggare								
Slättermaskiner					1			
Hästräfsor på hjul					1			
Släpräfsor					1			
Tröskverk						2		
Spannmålstorkningsanläggning								
Traktorer, vanliga								
» dragbilar (»epatraktorer»)								
Stationära brännoljemotorer								
El. motorer, mindre än 1 hkr					1			
El. motorer, 1—6 hkr								
El. motorer, större än 6 hkr						1		
Lastbilar								
Personbilar								

Figur 5 Statistiska Centralbyråns jordbruksräkning 1944,

Georg avled 1960, Rut 1977, Rudolf 1983, Robert 2003 och Herbert 2016.

Fastigheten såldes av Danielssons dödsbo.

År 2020 -

Köpare med tillträde från den 1 september 2020 blev Fredrik Andersson som bor i fastigheten Sävgården i Viby, mitt emot den nyköpta fastigheten.

Notabelt är att ägaren av fastigheten 3:2 under tiden 1906 – 1912 Johan Larsson ägde och bodde då på Sävgården där Fredrik och Monika nu bor.

FASTIGHETEN VIBY 3:2 1851 - 2020

Något om familjen Alvenius

Anders Gustaf Andersson, som var ägare till gården 1920 – 1931, var född i Västermo 1870 och gift 1891 med Alma Maria Larsdotter som också var född i Västermo 1872.

Paret hade två söner, Carl Johan f. 1891 och Lars Erik f. 1897. De växte upp i Åltorp och Arninge i Västermo.

Carl Johan startade, med faderns hjälp, en järnhandel på Kungsörs Gästgivaregård 1915. Han gifte sig samma år och flyttade då till Lidingö. 1919 startade Carl Johan Eskilstuna Järnhandel. Han bytte efternamn till Alvenius som 1929 också blev firmans nya namn. Firman blev återförsäljare av flera bilmärken bl a Scania Vabis lastbilar och Volkswagen personbilar

Carl Johan med hustrun Emelie Maria fick tre barn, två söner och en dotter. Dottern Barbro Maria kom att gifta sig med Sten Adolf Arver. Paret fick en son Karl Sten Göran Arver.

Läs mer på Arvers hemsida, se källförteckning.

Lars Erik, Carl Johans bror, bodde på gården till från 1920 till sin död 1931 i en ålder av endast 34 år.

När byggdes mangårdsbyggnaden?

Här har jag inte kunnat hitta något svar. Krav på byggnadslov på landsbygden infördes först i slutet av 1940-talet och mangårdsbyggnaden är klart mycket äldre.

Av kartan från storskiftet 1801 framgår hur byggnationen såg ut då.

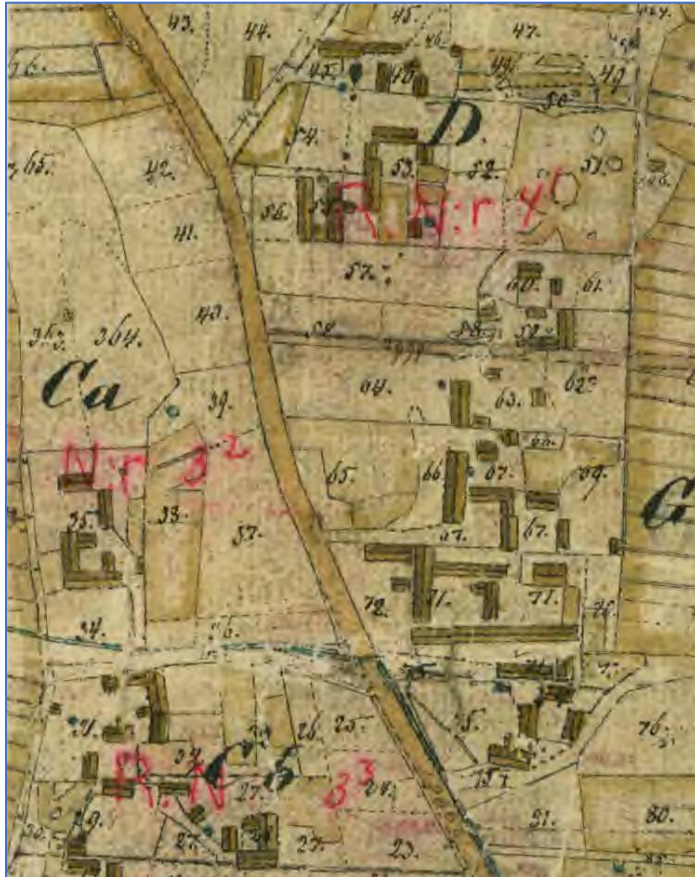

Figur 6 Del ur karta tillhörande Viby Storskifte på Viby 1801 som fastställdes vid Åkerbo Härad's Laga Sommaring den 7 och 17 juni 1802, ref Lantmäteriet Arboga K44

FASTIGHETEN VIBY 3:2 1851 - 2020

Nr 92 utgör gården som vid laga skiftet 1852 blev Viby 3, ½ Mtl och senare fick fastighetsbeteckningen Viby 3:2. Gården uppe i bildens högra hörn är Norrgården

Nästa tillgängliga karta är från laga skiftet 1849 – 51:

Figur 7 Laga skifte i Viby 1849 - 1851, ref Lantmäteriet akt nr 19-ARJ-80

Nr 35 är den nuvarande hustomten för Viby 3:2. Jämfört med Storskiftet 50 år tidigare har inte några större förändringar skett. Den nuvarande mangårdsbyggnaden måste därför ha uppförts efter 1851.

Dessutom finns i skifteshandlingarna en detaljerad beskrivning över de hus som fanns på gården då:

• Mangårdsbyggnad	2ne stugor o kammare i någorlunda skick
• Brygghus, Lider o Bodar	i förfallet skick
• Stall, Foderrum, Lider o Vedbod	i någorlunda stånd
• Ladugård och Loge	i mindre godt stånd
• Stugbyggnad nära N.E.S.	i någorlunda stånd
• Andel i källare	hvälfad och i gott skick
• Bodbyggnad större	i någorlunda hjälpligt skick
• Brygghus med Brunn	i någorlunda hjälpligt skick
• Stall o Foderrum	i någorlunda hjälpligt skick
• Loge med 2ne golf	i någorlunda hjälpligt skick
• Svinhus	i någorlunda hjälpligt skick
• Fähus med Foderrum o Lider	i bättre skick
• Trädplantering	Tämligen vacker

FASTIGHETEN VIBY 3:2 1851 - 2020

Nästa tillgängliga karta är den häradsekonomiska kartan från 1905 – 1911

Figur 8 Del av Häradsekonomisk karta 1905 - 1911, ref Lantmäteriet Valskog J112-73-14

På den här kartan ser man att gården har den nuvarande lokalisering av husen med mangårdsbyggnad markerat röd.

Av kartunderlaget fastslås att mangårdsbyggnaden har uppförts i intervallet 1851 – 1911.

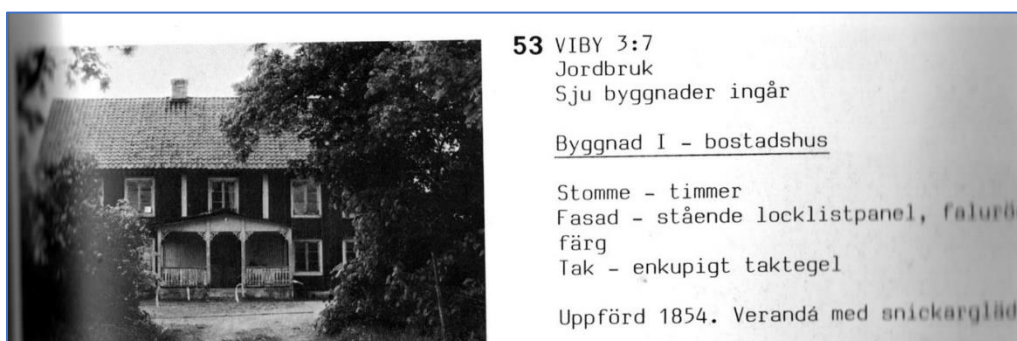
I husförhörslängder och församlingsböcker framgår vem som bor på respektive gård. Den första ägaren, som enligt det underlaget bor på gården, är Erik Axel Johansson som köpte gården 1912. Men underlaget från kyrkoböckerna är inte helt tillförlitligt.

I Oskar Björnängers serie medeltida bebyggelse i Västra Mälardalen, Viby, uppges byggnadsåret till ca 1850. Hans uppgift är troligen hämtad ur boken Arboga sockens historia där tiden är angiven.

Gården finns inte upptagen i boken Svenska Gods och Gårdar, Västmanland men däremot i Kulturhistorisk byggnadsinventering i Arboga kommun, 1987.

Kulturhistorisk byggnadsinventering i Arboga kommun, 1987.

Av inventeringen framgår att byggnadsåret för bostaden är 1854. Enligt Läns museet i Västmanland har det fått årtalet 1854 från ägaren år 1987.

Figur 9 Kulturhistorisk Byggnadsinventering Arboga kommun 1987, sida 83. OBS! Fel fastighetsbeteckning

FASTIGHETEN VIBY 3:2 1851 - 2020

Folkräkning 1880

Person Per Adolf	Hem: ägare	-37	fors.		
Erikson Christ. Carol. h.		-44	Ramsberg		
Barn: Ericke Arvid		-68	fors.		
- Agda Carolina		-72	"		
- Carl Stålep		-76	"		
- Ebba Maria		-78	"		
Larson Ericke	Äng	-51	Kastelkogen		
Olson Carl Johan	Ju	-57	Finnum		
Ersd: Johanna	Piga	-61	Mångebo		
Anders: Ulrika Maria	i ^u	-53	Söderman		
Erikson Anna Matilda	J ^u	-60	Tellingebro		
Person Per	Födelsehafv.	-09	fors.		
Olso: Brita Cath. h.		-20	"		

Figur 10 Del av folkräkningen 1880 med familjen Per Adolfs familj, drängar och pigor samt hans föräldrar

Källor där byggnadsåret kan vara dokumenterat

Byggnadsåret bör finnas i brandförsäkringen som troligtvis var tecknat i Åkerbo Härads Brandstodsbolag.

Byggnadsåret kan även finnas i de dagböcker som Lars Nilsson och hans son Niklas Larsson skrivit.

Om 1854 är byggnadsåret – vem var det som uppförde bostaden?

Ägare vid laga skiftet var Per Persson så det borde vara han som uppförde bostaden.

Han var född 1809-08-10 i Viby, Arboga socken. Fader var rusthållare Per Nilsson och moder Catharina Nilsdotter i Viby.

Han gifte sig 1834-10-30 med Maria Sofia Nilsdotter f 1810-06-02 i Arboga socken och d 1843-01-03 i barnsbörd (dödfött barn 2/1) i Viby, Arboga socken. Med henne fick han barnen

- Catharina Sofia f 1835-07-08 och d 1860-07-28
- Per Adolf f 1837-11-06
- Maria Christina f 1839-10-14 d 1854-06-08

Omgift 1843 med Brita Catharina Olsdotter f 1820-12-08 i Arboga Socken och fick inga barn med henne.

Per Persson avled 1882-07-27 av ålderdomsbräcklighet i Viby.

Bouppteckningen genomförd 1882-08-23 i Viby av Lars Nilsson (Norrgården) och Anders Andersson (Södra Västergården).

Per var fördelsman, dvs en inteckning som gav honom rätt att bo kvar, och fick som sådan 50 kr/år och enligt bouppteckningen var 250 kr utbetalade vid hans död.

Källor

Lagfartsböcker i Västra Västmanlands domsagans arkiv 1875 – 1933

Husförhörslängder Arboga landsförsamling 1846 – 1899

Församlingsböcker Arboga landsförsamling 1900 – 1949

Kyrkböcker för Alvenius/Arvers släkt

Bouppteckning i Åkerbo och Skinnskattebergs tingslags häradsrätt

Lantmäteriets Historiska kartor

Sveriges Dödbok 7.21. Sveriges Släktforskarförbunds databas över alla som avlidit i Sverige 1860 - 2017.

Folkräkning 1880

Sveriges Befolkning 1940, 1950, 1960, 1975 och 1985. Register sammanställda ur underlag till SCB och mantalsuppgifter. Arkiv Digital.

Arboga sockens historia, Ernst Hansson 1953

Kulturhistorisk byggnadsinventering i Arboga kommun, 1987. Västmanlands Läns Museum

Tidningsartikel i serien *Bebyggelse med medeltida anor på landsbygden i KAK, Viby (I) och Viby (II)*. 1991 av Oskar Björnånger

Svenska Gods och Gårdar, Västmanlands län, del XXVII, 1940

Kjell och Sten Andrés släktregister, se http://andre-fam.info/view_link.php?id=fam:HE019.9.6.2.

Hemsida för Arver med företagets historia, se <https://www.arver.se/about-global-sv/>

Samtal med grannen Rolf Karlsson 2020-06-08